

BOJEVNIK

Dr. Josip Hacin:

Pot k resnični svobodi

(Govor pri Sv. Urbanu pri Ptujju ob odkritju spomenika padlim vojakom v svetovni vojni.)

Velik praznik pomeni za Vas dan, ko postavljate spomenik svojcem, padlim v svetovni vojni.

Iz govora mašnikovega, ki je daroval službo božjo, ste čuli, kakšne žrtve je zahtevala svetovna vojna in kakšno katastrofo pomeni ta vojna za celo človeštvo.

Iz vsake katastrofe pa, ki je zadela človeštvo, so se, kakor kaže cela zgodovina, rodile za človeštvo tudi gotove dobrine.

Težke posledice katastrofe, ki jo pomeni zadnja svetovna vojna, trajajo še vedno, vendar pa zlasti naš narod že danes vidi, da svetovna vojna zanj ne pomeni le katastrofe, ampak tudi vstajenje k novemu življenju. Svetovna vojna je pripeljala slovenski narod v novo državno skupnost ter mu s tem dala svobodo in možnost samostalnega in samoniklega nacionalnega udestvovanja in ustvarjanja.

Posledice tega bodo v polni meri občutili šele poznejši rodovi, vendar pa se že danes v polni meri zavedamo, da je katastrofa, v katero je vrgla človeštvo svetovna vojna, zibelka naše narodne svobode.

Tako je kri teh žrtev, ki jim danes postavljamo spomenik — zavestno ali nezavestno — pomagala ustvarjati našo narodno svobodo.

Ker hočemo krvi teh žrtev izkazati hvaležnost in spoštovanje, ji postavljamo spomenik.

Na ta veliki praznik, ko se hočemo izkazati hvaležnim vsem onim, ki so — zavestno ali nezavestno — žrtvovali svoje življenje za našo narodno svobodo, je umestno, da se vprašamo, ali smo vredni težkih žrtev, ki jih je zahtevala naša svoboda, ter vredimo svoje življenje tako, da bo način istega v skladu s hvaležnostjo, ki smo jo dolžni krvi, preliti za našo svobodo.

Če hočemo biti odkriti, moramo priznati, da prvih 16 let naše narodne svobode nikakor ne kaže, da se zavedamo njenega pomena in da smo hvaležni onim, katerih kri je tekla za to svobodo.

Podobni smo bratom, ki so služili doč ga leta pod tujimi gospodarji, pa so se po dolgih letih trpljenja osamosvojili in se vrnili pod svoboden krov očetove hiše. In vsak je hotel v očetovi hiši uveljaviti način življenja, ki ga je videl pri svojem gospodarju, pozabil pa je na duh, ki jih je v mladosti družil v očetovi hiši. In v razprtijah so uničili očetovo hišo.

Pod različnimi gospodarji smo tlačali stoletja. Naravno in neizogibno je, da smo se pri tem do gotove meje navzeli tujega duha in tuje kulture. Vsi, prav vsi. Vsak duha svojega gospodarja. Vsak pa si je pod tujim jarmom obdržal in prigojil lepe, najlepše lastnosti. Vsak ima za seboj veliko trpljenje in velike žrtve za nacionalni obstoj.

In kaj delamo že šestnajst let svobode?

Drug drugemu očitamo njegove slabosti, ki jih je prinesel od tujega gospodarja v očetovo hišo, vsak hoče uveljaviti kot edino pravilno to, kar je prinesel seboj od tujega gospodarja. Pri sebi samemu smatramo za dobro tudi to, kar je morebiti slabo, pri svojem bratu za slabo tudi to, kar je morebiti dobro. Brat očita bratu njegove slabosti, ne prizna pa mu njegovih vrlin. In tudi ne išče v njem kakih vrlin.

Velik del izmed nas je vseh šestnajst let postopal na ta način in postopa tudi še danes.

Razumljivo je to, ker smo bili na svobodo in skupno življenje premalo pripravljani, toda ta način skupnega življenja pelje v pogubo in se ne sme nadaljevati.

Političen položaj po širnem svetu . . .

Spor med Italijo in Abesinijo zavzema čedalje večji obseg. Priglašajo se prostovoljci za obe državi, vendar je videti, da simpatizirajo bolj z Abesinijo. Svoj vstop v abesinsko vojsko prijavljajo zlasti angleški neaktivni vojaki in častniki. Prijavljajo pa se še iz Nemčije in Amerike. Na čelu akcije za pomoč Abesincem so se postavili v Ameriki ameriški črnci, ki delajo silno propagando pod geslom: Afrika Afrikancem! Z Abesinci so solidarni tudi Arabci. Po poročilih arabskih listov se je prijavilo mnogo Felahov abesinskemu konzulu v Jeruzalemu, s prošnjo, naj jih sprejme v abesinsko vojsko. Na abesinsko stran se je v zadnjem času postavila tudi Japonska, zato jo sedaj italijanski listi napadajo z veliko srditostjo. »Messenger« pravi, da prehaja nesramnost Japonske v pravo vetrenjaštvo. To je tista država, ki je v ugodnem trenutku zapustila Društvo narodov, da bi mogla napasti in zavzeti Mandžurijo in zaslužiti državo s 40 milijoni ljudi. »Giornale d' Italia« pa misli, da je Japonska zavzela to stališče na angleško vpodbudo. Sploh je značilno, da podpira angleško časopisje, ki pravi o sebi da je neodvisno, »rumene razbojnike«.

Prostovoljci za Italijo pa se priglašajo predvsem iz Avstrije in iz Madžarske.

Značilno je, da so v zadnje dneve v grškem otočju Dodekanezu, ki spada pod Italijo, italijanske oblasti silijo prebivalstvo, ki je po večini grške narodnosti, naj bi prevzelo italijansko državljanstvo in s tem tudi vse dolžnosti, zlasti dolžnost vojaškega službovanja, ki za dodekaneške Grke dozdaj ni bila v veljavi. Italijanske oblasti pritiskajo posebno na domače zdravnike in delavce, da bi se priglasili za službo v italijanski armadi.

Spričo vseh teh dogodkov ni čuda, če prevladuje naziranje, da bo abesinska vojna povzročila najstrašnejšo svetovno vojno, ker bo vpletla v spor premmnoge države. V tem smislu je napisal znani raziskovalec Afrike Hubbard v »The New York American« senzacionalen članek, v katerem pravi, da mora Italija vedeti, da bo vojna z Abesinijo nekaj strašnega. Če pa to ve, zakaj sili v Abesinijo? Zakaj je dosedaj že investirala nad 60 milijonov dolarjev v priprave za vojno (3 milijarde Din našega denarja), in to samo v Eritreji in Somaliji, ne v številni stroškov za prevoz svoje ogromne armade iz Italije v Afriko? Zakaj? Ali je Abesinija vredna še nadaljnjih 200 milijonov dolarjev (10 milijard Din), kolikor jo bo vojna brez dvoma stala?

Vsak bojevnik naj pridobi še enega naročnika!

Ozrmo se vsak v samega sebe: v vsakem je mnogo vrlin, a v vsakem tudi mnogo slabega; tudi iz sveta tuje kulture, v katere območju je živel, je vsak prinesel seboj kako dobrino, ki bi nam bila lahko v korist.

Ozrmo se nato na svoje brate. Spoznali bomo, da sta razmerje med slabim in dobrim, razmerje med tujim in samoniklim podobni kakor pri nas samih.

Mesto da iščemo pri svojem bratu njegove slabe strani, iščimo pri njem to, kar ima na sebi dobrega, ter si to prilastimo! V sebi samem pa iščimo to, kar je v nas slabega, ter skušajmo to izkoreniniti!

To je velika naloga, ki nam jo nalaga hvaležnost do prelite krvi, ki ji danes postavljamo spomenik. In le tedaj, če ta duh prešine vsakega posameznika v celi novi državi, bo mogoče govoriti o resnični svobodi, le tedaj bomo vredni onih žrtev, ki so padle in one krvi, ki je bila prelita — zavestno ali nezavestno — za našo narodno svobodo.

Po Hubbardovem mnenju sili Italija v Abesinijo, ker je dobil Mussolini čisto tajna poročila o petrolejskih plasteh v bližini italijanskih kolonij in da hoče seči po tem petroleju, ker ga Italija sama nima, a ga mora imeti, če hoče biti svetovna sila. Italijanske bojne in trgovske ladje, italijanski tanki in oklopni avtomobili potrebujejo petrolej kot gonilno silo. Tudi sicer je Abesinija za Italijo sijajna kolonija, odkoder bo prihajal denar v materno deželo. Italija je z abesinskim trgovskim preskrbljena z vsem, kar potrebuje za svoj gospodarski napredek.

Medtem je Italija mobilizirala nove tri divizije in vpoklicala pod orožje letnike 1909 do 1912 inženjerjev in avtomehanicov. Tudi letalsko ministrstvo je izdalo povelje za mobilizacijo pilotov in izračunih strokovnjakov. Mornariško ministrstvo pa je naročilo zgradbo 10 podmornic, ki morajo biti vse gotove do začetka prihodnjega leta.

Z matično ladjo za letala »Miraglio« je Italija pretekle dni odposlala dve eskadrilji napadalnih letal za Vzhodno Afriko. Preden je ladja odplula, so se vršile velike manifestacije, pri katerih je sodeloval tudi državni podtajnik general de Valle. General je izjavil častnikarjem, da bo sam v kratkem prevzel vodstvo transporta 300 nadaljnih vojni letal. Znak za sovražnosti bo pa dal — kot poročajo nekateri francoski listi — sam Mussolini, ki bo odpotoval z letalom na afriško bojišče.

Spor med Italijo in Abesinijo se bo reševal v kratkem pred Društvom narodov. V tem oziru pa je zanimiv komentar italijanskih listov. Po tem komentarju se Italija, »učiteljica pravice«, dedinja velike rimske tradicije, dobro zaveda, da ni mogoče v teh okoliščinah, ko si stojita nasproti civilizacija in barbarstvo, lojalnost in zloba, ločiti prava od meča. Njena pot je določena in ona ji bo sledila brez oklevanja do konca. Naj si le nikar nihče ne domišlja, da bi jo mogel odvrniti od te poti po stezah sprejemljivih rešitev ali pa zapeljati v slepo ulico diplomatskega kompromisa, ki bi vse pustil pri starem, da, morda celo obrnil na slabše. To je ravna pot, ki vodi do jasnega cilja: dokončno zagotoviti mir in možnost plodonosnega dela v naših kolonijah v Vzhodni Afriki, neprestano ogroženi od onega žarišča nemirov in groženj, ki ga predstavlja Negušovo cesarstvo. Če si kdo domišlja, da je mogoče ozdraviti to kugo z diplomatskimi mešetarijenji namesto z železom, naj si le to domišlja, toda Italija se je po dolgi in bridki izkušnji svojih odnošajev z Abesinijo odvadila udajati se s prevelikim zaupanjem takim poskusom.

V Franciji zmaguje levica

Dalekosežni dogodki se vrše tudi v Franciji. Finančni kapital je tam tako močan, da si je dovolil znano igro s francoskim frankom samo zato, da bi izsilil bolj desničarsko vlado. Zaradi krize francoskega franka, oz. zaradi obširnih pooblastil, ki so jih zahtevali ministrski predsedniki očitno zato, da delajo brez parlamenta, so padle že tri vlade. Končno je sestavil vlado Laval, s katerim se je kriza vlade rešila do jeseni. Za odločilni boj se pripravljata oba tabora: levica — socialisti, komunisti in velik del radikalov — in desnica.

Udarne moč francoskega finančnega kapitala predstavlja francoska narodna banka — država v državi. Samo ob sebi je razumljivo, da sede v banki zastopniki velikih bank, težke industrije in raznih koncernov. V rokah teh mogotcev je skoraj vse francosko časopisje. Vodi pa to finančno kamarilo senator de Wendel, izdajatelj mnogih časopisov. Od njega se lahko reče, da je odvisna

skoraj vsaka vlada, ker če ne parira, groze ti finančniki s padcem francoskega franka in z raznimi državnimi pirijami.

Obe stranki: levica in desnica sta pomerili svoje moči na največji francoski narodni praznik 14. julija. Dopoldne je bil slovesni mimohod vse pariške gar-

Dr. Beneš.

nizije pred predsednikom republike, popoldne pa revija bojnih čet levičarskih in desničarskih skupin. Sredi med obema taboroma pa se je postavilo 100 tisoč mož redne vojske, ki so tvorili kordon. Bila so razna uganjanja, koliko mož bodo spravili skupaj eni in drugi. Govorilo se je, da bo spravil skupaj polkovnik de la Roque, voditelj »Ognjenih križev«, najmanj 200.000 mož. Na praznik pa se je izkazalo, da nima ljudskih množic za seboj. Dočim se je levičarske revije udeležilo najmanj pol milijona ljudi, se je desničarske komaj okoli 50 tisoč.

Organizacija »Ognjeni križ« uživa podporo Lavalove vlade. Cilji te organizacije so isti kot fašistični, čeprav to zanika. Tako n. pr. zahteva, da je treba dati vrhovni državni oblasti posvetovalne organe iz vrst posameznih stanov in ustanov. Državna oblast naj ne bo odvisna od raznih poslanskih dogodkov. Potrebno je sodelovanje delavskih in delodajalskih sindikalnih organizacij, ki jim je treba njihove spore za vsako ceno preprečiti itd.

Zmeda v Nemčiji

Nemirne dneve preživlja tudi Nemčija. Notranjepolitični položaj je silno zapleten, kakor kaže nova kampanja proti katoličanom, židom, proti Stahlhelmu in končno proti — komunistom, ki jih je čedalje več. Vedno bolj se množe obsodbe zaradi politične propagande. Oblasti so bile prisiljene, da kaznujejo nakup komunističnih tiskovin in knjig kot pripravo veleizdaje. Ali tudi to zadnje sredstvo se je izkazalo kot premalo učinkovito.

Hud boj bijejo z režimom katoliki, ki jih je zelo razvnela zadnja okrožnica predsednikom pokrajinskih vlad po predsedniku pruske vlade in šefu državne tajne policije generalu Göringu. Göring odklanja v načelu kulturno borbo proti katoliški cerkvi, smatra pa za potrebno, da je treba nastopiti z vso odločnostjo proti vsem, ki v imenu političnega katoličanstva ovirajo nacionalno-socialistično državo. Zaradi tega opozarja državne oblasti, na uporabo vsa zakonska sredstva proti tisti duhovščini, ki zlorablja svoj verski položaj v politične svrhe.

Okrožnica pravi dalje, da nacionalno-socialistična država pospešuje univerzalnost krščanstva in s tem tudi katoli-

ške cerkve. Država dovoljuje cerkvi in njenim vernikom vse potrebne verske ustanove, radi tega pa naj cerkev ne zapusti svojega verskega delokroga, in naj ne stopa v politično borbo. Cerkev ne sme klicati Boga proti državi. »In vendar so ti odvratni pojavi v javni ali prikriti obliki na dnevnem redu.« Cerkveni starešine so dolžni spoštovati državo na podlagi škofovske prisega. Prav tako morajo paziti tudi na delo svoje podrejene duhovščine.

Okrožnica navaja primere, da so duhovniki kot šolski učitelji zavzemali negativno stališče proti nacionalnemu socializmu. Razen tega so tudi primeri, da so se cele organizacije bavile samo s politiko, čeprav so verske. Tako se na pr. verske organizacije katoliške mladine čedalje bolj odtujujejo svojemu verskemu delu. Če v tem oziru ne bo kmalu izpremembe, jih bo morala oblast smatrati za politične organizacije in jih prepovedati.

Notranje politični položaj še komplicira nenadna druginja. Živila so že za 25 do 30 odstotkov dražja kot pred mesecem. Ker je vlada prevzela obveznost, da bo ohranila ravnotežje med cenami v prometu na drobno in delavskimi mezdami, je nastalo vprašanje, ali bodo povišali za 25 do 30 odstotkov tudi delavske in nameštenske plače.

V Avstriji po starem

V Avstriji se je pripetila huda avtomobilska nesreča zveznemu kancelarju dr. Schuschniggu. Njegov avtomobil se je zaletel pri Lincu v drevo in se skoraj popolnoma razbil. Kancelarjeva žena je obležala mrtva, kancelar sam, njegov sin in šofer pa so zadobili poškodbe, kot se je pozneje izkazalo, težke le šofer.

Ko je prejela dunajska vlada poročilo o nesreči, ni mnogo manjkalo, pa bi Heimwehr napravil državni udar, ki bi bil vrgel na oblast vodjo Heimwehra Starhemberga. Šele ko se je razvedelo, da je kancelar le lahko ranjen, je postal državni udar brezpredmeten.

Znani turistični spor med Avstrijo in Jugoslavijo se je zadovoljivo rešil. Posledica sporazuma bo, da se bo promet z Jugoslavijo in zlasti s Slovenijo znatno dvignil in da bosta imeli od tega obe državi velike koristi.

Pred sejo Male zveze

Poročali smo že, da nastaja s pogodbami Francije in Čehoslovaške s Sovjetsko Rusijo popoln preokret v srednjeevropski politiki. Dne 20. julija bi imela biti seja Male zveze, na kateri se je v mednarodnih političnih krogih pričakovalo z veliko napetostjo poročilo češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša o obisku v Sovjetski Rusiji. Ker pa je prav takrat padla Jevtičeva vlada, je bila seja Male zveze preložena na kasnejši čas.

Kakor poroča sedaj »Dimineatsa«, ki ima ozke zveze z romunskim zunanjim ministrom Titulescom, je seja Male zveze sklicana za 29. avgust na Bled. Seja bo tem pomembnejša, ker je tudi Romunija pripravljena podpisati posebno pogodbo s Sovjetsko Rusijo. Dr. Beneš in Titulescu pripisujejo načrt, da hočeta na vsak način izsiliti politično zavezništvo med Sovjetsko Rusijo in Malo zvezo.

In doma ...

Tudi pri nas živimo že delj časa v izrednih razmerah. Lanski proračun je bil namreč podaljšan le za štiri mesece

S. F.

Naša narodno gospodarska kriza

Potrebna je popolna preorijentacija vsega narodnega gospodarskega postopanja

Najvažnejše narodno-gospodarske statistične številke Jugoslavije pravijo, da so padli vsi naši narodni dohodki do konca lanskega leta od normalnih 80 na 35 milijard letno, da se cenijo pri tem nazadovanju direktni zunanji vzroki na 40%, vzroki notranjih gospodarskih napak pa na 60% vsega padca, da so padli dohodki kmečkega prebivalstva za dve tretjini, dohodki vseh ostalih poklicev pa povprečno za polovico. Najhujše je prizadeto pač naše poljedelstvo, katerega pridelki so padli zaradi sve-

in je zato postal zelo pereč nadaljni proračun.

Stojadinovičeva vlada se je odločila, da predloži narodni skupščini finančni zakon, predlog zakona o proračunskih dvanajstlinah za dobo od 1. avgusta t. l. do 31. marca prihodnjega leta ter naknadne in izredne kredite k proračunskim dvanajstlinam za april, maj in junij t. l. in k proračunu za l. 1934/35.

Veliko pozornost je vzbudil že finančni zakon, katerega § 63 je v prvotni stilizaciji povzročil mnogo razburjenja tudi pri večini poslancev, ki jo je Stojadinovičeva vlada pridobila zase. Zato je vlada omilila pooblastilno zahtevo, tako da se ta sedaj glasi:

»Ministrski svet se pooblašča, da na enak način (kakor za gospodarske ukrepe, Op. ur.) lahko izda uredbe z zakonsko močjo o tisku, o udruženjih, shodih in dogovorih ter o izvolitvi narodnih poslancev v Narodno skupščino v soglasju s posebnimi odbori Narodnega predstavništva, ki se bodo sestavili na način, kakor to določa § 17 zakona o poslovnem redu v senatu, oziroma v narodni skupščini.

Od vlade predloženi material je najprej obravnaval finančni odbor in ga odobril z večino glasov. Nekateri poslanci so predložili posebne amandmane, med njimi tudi slovenski poslanci. Vlada je sprejela le nekatere amandmane, kakor uredbo o zgradbi belgrajskega pristanišča s kreditom 200 milijonov Din, o najetju posojila 60 milijonov Din za zgradbo vodovodov i. t. d.

Amandmani, ki so jih vložili slovenski poslanci, so bili odklonjeni.

Razprava o proračunu v narodni skupščini se je vršila prav tako po skrajšanem postopku. Govorili so skoraj sami opozicionalci, ker vladni poslanci niso hoteli zavlačevati debate. Po tridnevni debati (od 19. do 21. t. m.) se je načelna razprava zaključila. Pred načelnim glasovanjem o proračunu je imel predsednik vlade daljši govor, v katerem je protestiral proti očitkom, da gre za »razkošen« proračun dvanajstlin. Državni proračun za l. 1934/35, je dejal, je znašal 10 milijard 171 milijonov Din. Mi smo ta proračun z dvanajstlinami podaljšali enkrat za 4 mesece, sedaj pa še za 8 mesecev in če smo dodali gotove vsote naknadnih in izrednih kreditov, smo istočasno gotove kredite tudi črtali in tako znaša danes naš državni proračun za l. 1935/36 z vsemi naknadnimi in izrednimi krediti 10 milijard 265 milijonov Din, torej za 94 milijonov več kakor prejšnje leto.

V nadaljnjem svojem govoru je ministrski predsednik poudarjal, da ne sme nič več posegati v vilolno borbo policijski in orožniški aparat, kakor se je to godilo pri petomajskih volitvah. Pred očmi mu je sistem dveh velikih strank. Vlada je prepričana, da so samo velike stranke lahko v korist naši državi in ljudstvu. »Mi ne želimo ustvarjati velikih strank od zgoraj, temveč prepuščamo ljudstvu, prepuščamo vam, političnim ljudem, da greste na delo, kadar boste smatrali to za pri, merno in potrebno, razume se, vse v mejah zakona.«

Po Stojadinovičevem govoru so poslanci načelno glasovali o proračunu. Vsega je glasovalo 192 poslancev, od teh za proračun 190, proti 2.

Dne 22. t. m. se je pričela podrobna razprava, ki se je še istega dne končala. Pri poimenskem glasovanju je bil proračun v skupščini dokončno sprejet in sicer z 218 glasovi. Proti je glasoval le eden.

Tako pri načelnem kot pri podrobnem glasovanju se Jevtičevi poslanci niso udeležili glasovanja.

Naše sedanje agrarno gospodarstvo je

nesmotreno, brez enotne linije, blago je nestandardizirano in prodaja zato zelo slaba. Na vseh krajih se čuti občutno pomanjkanje smotrene vsedržavne, enotne produkcijske in prodajne organizacije. Nekaterih pridelkov imamo preveč ter jih ceno izvažamo, na drugi strani pa drago uvažamo stvari, ki tudi pri nas uspevajo. V prav mnogih pridelkih imamo samo navidezno, umetno povzročeno in gospodarsko zelo škodljivo nadprodukcijo samo zato, ker imamo podkonzum prav vseh proizvodov. Smotreno narodno gospodarjenje v agrarstvu in ustvarjajoči ukrepi v industriji ter denarstvu bi domač konzum agrarnih produktov lahko prav izdatno dvignili in eksistenčni položaj našega kmetijstva znatno zboljšali. Za vzgled samo nekaj primerov.

Naš povprečni žitni pridelek znaša letno kakih 50 milijonov kvintalov, poraba kakih 44, maksimalni prebitek za izvoz največ 6, sigurno pa samo 3 milijone kvintalov na leto. Žitni podkonzum v naših mestih in pasivnih krajih sigurno daleč presega naš izvoz in bi pri urejenih razmerah kazalo pridelovanje žita stopnjevati, ker obstoji možnost, da na istem prostoru pridelamo 100 do 150% večji žitni pridelek od sedanjega.

Naši travniki in pašniki bi lahko redili še enkrat toliko živine, kakor je danes, če bi se skrbelo za primerno pogojitev travnikov in pašnikov, ki se pri nas zanikrno izkoriščajo do popolne propasti.

Sladkorja porabijo na zapadu 25 kg na leto in glavo, pri nas pa samo 6½ kg. Znižanje previsoke trošarine, poseg države v sladkorni kartel in drugi ukrepi bi dvignili konzum sladkorja, cene in posevke sladkorne pese v dobro kmeta in vsega ostalega gospodarstva.

Konopljevega blaga izvozimo do 40% od vsega pridelka po nizkih cenah, na drugi strani pa uvažamo za vreče drago juto.

Lanena blaga uvozimo letno za 7 milijonov Din, lan pa uspeva po naših brdovitih krajih prav odlično.

Janez Rožencvet in Pavel Kreutzer:

Simonija

„Službo dobi, kdor založi toliko in toliko tisoč“ —
Še gnusnejša simonija

V dejanju apostolov (8. pogl. 5—24) pripoveduje evangelist Lukež, kako je prišel apostol Filip v Samarijo krščeovat in krstil tam tudi nekega uglednega čarovnika Simona. Za Filipom sta prišla v Samarijo apostola Peter in Janez, ki sta križene birmala. Ko je čarovnik Simon videl, kako je prišel sv. duh nad vse, na katere sta apostola polagala roke, jima je ponudil denar in dejal: »Dajta tudi meni moč, da bo vsak, ki bom roke nanj položil, prejel sv. duha.« Apostol Peter mu je odgovoril: »Proklet bodi ti in tvoj denar, ker meniš, da boš božji dar z njim kupil.«

Po tem nesrečnem Simonu pravimo, da je pridobivanje cerkvenih služb in pravic s kupovanjem in podkupovanjem ali zvijačo »simonija«. Kdor še ni vse zgodovine pozabil, se bo spomnil, koliko zla je prinesla stoletja in stoletja vladajoča simonija. Šele potem, ko se je oglasil Luter in za njim drugi reformatorji, jo je Tridentinski koncil vendarle zatrl. Sedaj v naši cerkvi, hvala Bogu, ni več simonije.

Imamo pa morda še hujšo posvetno simonijo, ki je prav ogaben madež na našem kulturnem plašču. Dnevnikarji običujejo prav pogosto takele oglase: »Službo dobi, kdor založi toliko in toliko tisoč.« Kakšne sposobnosti naj ima ta človek za službo, oglasi nič ne povedo. Torej je to gotovo ali najgrša simonija ali pa najnesramnejša sleparija na račun brezposelnih. Včasih se je policija živo zanimala za vsak dvomljiv oglas. Ker ti oglasi ne prenehajo, je skoraj gotovo, da se policija zanje ne zaniha.

Seveda pa ne smemo misliti, da je simonija povsod tako očitna. Drugje je bolj skrita, a zato morda še bolj gnusna. Na primer pri oddajanju služb, ki bi morale biti javno razpisane. Za te službe ne znaša cena par tisočakov, ampak še nekoliko več. Človeka človeka. Službo mora namreč človek sam s seboj plačati. Ali je človek za službo sposoben ali ne, ali jo je potreben in vreden, ne vprašajo. Poglavitno je, da se je človek za službo prodal in udinjal tistim, ki hočejo imeti iz javnega denarja plačane agitorje, priganjače, podrepnike in ovaduhe. Torej prav tako nesrečna simonija, kakor nekdanj v srednjem veku. Če kdo ne verjame, naj samo v našem mestu malo naokrog pogleda in nabral bo slučajev nič koliko. Med njimi na primer takele:

Vina pridelamo letno povprečno 3½ milijonov hl, porabimo ga sami 2,8 milijona hl ali 20 l na osebo ter nam ga ostane še 700 tisoč hl na leto, kateri prebitek uničuje vse naše vinogradništvo. Dvignjeni splošni življenjski standard bi omogočil, da bi prišlo na vsakega Jugoslavana še nadaljnih 5 l, ali skupaj 25 litrov na leto in vinogradniške krize bi bilo konec. Stvar bi ne bila prav nič huda, saj pride na vsakega Madžara 35 l, na Španca 84, Italijana 96, Francoza pa celo 143 litrov na leto!

Gradbenega lesa porabimo 0,27 kubm na leto in osebo, Nemci pa zaradi višjega splošnega življenjskega standarda 0,55 kubm gradbenega lesa poleg obilo ksilolita, masnezitove mase in sličnih gradbenih lesnih nadomestkov.

Manjvredne in cenene ovčje volne obilo izvažamo, prav tako pa uvažamo silno drage boljše vrste.

Naša sadjereja in reja perutnine sta večinoma zelo zanemarjeni, neenotni in dajejo merkantilno nestandardizirano ter zato manjvredno blago.

Industrija je količinsko večinoma nezadostna, kakovostno pa zelo nesortirana. Večinoma je tujega izvora, tako da požanje pri naših, svetovno izenačenih blagovnih cenah vse bonitete znižanih carin za surovine ter naših nizkih delavskih mezd inozemstvo — na škodo naših carinskih dohodkov, na škodo naše valute in na škodo po tej industriji znižanega agrarnega izvoza.

Denarja ali univerzalne gospodarsko-obratne glavnice imajo zapadne države po 3000 do 4000 Din v bankovcih na osebo. Zedinjene države pa še devetnajstkrat toliko privatnega, obračunskega prometa v izvrstno organiziranem privatnem denarstvu. Pri nas pa imamo kakih 300 dinarjev bankovcev na osebo, od katerih je velik del poskrit, a poslovno popolnoma neorganizirani, dasi prav množtevni denarni zavodi že kar štiri leta ne poslujejo! Malo obratne glavnice, malo denarja in malo gospodarske muzike imajo vsi zanikrneži.

Uradnik, ki se je v javni službi hudo pregrešil, ne pride v disciplinarno preiskavo, zato, ker je velik strankarski priganjač in ovaduh. Nasprotno, premeščen je v tak oddelek, kjer ima za svoje nečedno delo še več časa in priljubljenosti.

Pri javni ustanovi dela več brezposelnih intelektualcev mesece in mesece zastonj, toda ista ustanova ima uslužbenih več upokojencev, ki prejemajo poleg visokih pokojnin tudi še velike plače. Pravijo, da so ti ljudje nenadomestljivi. Tisti, ki delajo zastonj, menijo, da bi bil vsi ti dvojni zaslužkarji v službi nadomestljivi, ali kot agitatorji so menda res nenadomestljivi.

Začetkom letošnjega leta je bila pri neki javni ustanovi sprejeta v službo hčerka visokega državnega uradnika, za katero se je takoj našel primeren kredit, čeprav njena namestitvev ni bila nikjer proračunsko predvidena. Družinskega očeta pa, ki je bil pri isti ustanovi uslužben že od leta 1933., so sredi letošnjega leta vrgli na cesto, ker baje ni kredita. Stvar je pa v resnici ta, da ta uradnik pri zadnjih volitvah ni storil tega, kar so gospodje šefi hoteli. Zato je precej letel in niti zadnje plače ni dobil.

Gostilničar, ki večkrat postreže visokim gospodom, je srečno pri eni ustanovi spravil v službo kar dva sinova. Tisoči družinskih očetov pa zaman trkajo in iščejo skromnega zaslužka.

In podobnih primerov bi človek lahko še dosti nabral. Ali ne bi bilo dobro, da bi se tudi proti tej posvetni simoniji začelo ravno tako mogočno gibanje, kakor nekdanj proti cerkveni?

Iz uredništva

Zaradi stavke tiskarskega delavstva nam je bilo nemogoče preje iziti. V podobnem položaju so tudi nekateri drugi tedniki, katerih izid se prelaga od tedna do tedna in mislijo ponekod na deželi, da so sploh prenehali izhajati. Prosimo naročnike in prijatelje našega lista, naj nam oprostite neredno izhajanje, ki ga nismo mi zakrivali.

„Boj“

Uredništvo »Bojovnika« sprejema dopise le za list, v zadevi razpuščenega »Boja« pa se naj vsi obračajo na bivšega predsednika: Stane Vidmar, Savlje, p. Ježica pri Ljubljani.

„Boj“ v borbi za moralo v našem javnem življenju

Dva govora na bojevniških zborovanjih v Trebnjem in na Bledu, zaradi katerih toži minister dr. Kramer Staneta Vidmarja

Notorično je, da ta struja, oziroma njeni voditelji niso bili nikdar zasidrani v širokih ljudskih plasteh.

Kljub temu je imela ta struja z majhnimi presledki ves čas po prevratu v politiki odločujočo besedo.

Ne zavidam nikomur osebno in tudi nobeni struji odločujoče besede v politiki, sem pa mnenja, da so sredstva in metode, ki se jih je posluževati v nacionalni politiki, različne od onih, katerih se poslužuje večina političnih oseb, ki so izšle iz narodnoradikalne struje.

Notorično je, da časopisje te struje z dnevnikom »Jutro« na čelu ves čas svojega obstanka slika kot »protidržavne elemente« — izraz protidržavni element že človeku preseda — vso ono ogromno večino slovenskega ljudstva in vse voditelje te ogromne večine, kateri imajo v kakoršnemkoli oziru naziranje, ki se od njihovega razlikuje.

Notorično je, da ta struja ni poznala dostodnosti v tem, da bi vezala svoj program s sorodnimi programi, ampak je vezala osebe z osebami in ne programa s programom, in to je radi tega, da obdrži v rokah moč, brez ozira na korist države in brez ozira na politično vzgojo naroda. Najeklatantnejše se je to pokazalo takrat, ko se je ta struja s svojimi voditelji strnila v tesno zvezo z gibanjem Stjepana Radića in z osebo Stjepana Radića, katerega je takorekoč dan popreje še slikala in preklinjala kot izdajalca domovine, brezidelnega demagoga i. t. d.

Notorično je, da so bile zadnje skupščinske volitve proglašene za svobodne. Kljub temu je struja, o kateri govorim, v Dravski banovini proklamirala, da je izdajalec domovine oni, kdor ne gre voliti, ter po volitvah v Ljubljani izdala brošuro, v kateri je navedla vse one, ki se volitev niso udeležili — seveda s pozivom na bojkot.

Notorično je, da so se pri zadnjih občinskih volitvah v Dravski banovini vršile ogromne nepravilnosti, nasilja in direktne goljufije v prilog in pod vplivom struje, za katero gre, in da je način, kako so se vršile te volitve, v širokih plasteh naroda ogromno škodoval državnim misli.

Če naj se vse to ne smatra notoričnim v taki meri, da to opravičuje inkriminirane odstavke mojih govorov, predlagam

v d o k a z :

a) naj se rekvirirajo in pregledajo vsi dosednji letniki »Jutra«,

b) naj se pri upravnem sodišču v Celju rekvirirajo in pregledajo vse pritožbe, vložene zoper občinske volitve v posameznih občinah, zlasti one pritožbe, ki so imele uspeh, in sodbe, ki so se izdale na podlagi pritožb.

Afera dr. Kolterer proti dr. Šteru

Za vzgled, kako vodijo pristaši vladajoče struje politiko na deželi, kako vežejo politične interese s svojimi osebnimi interesi, kakšnih sredstev se poslužujejo v boju za osebne interese in kako morajo nujno korumpirati vse javno mišljenje, naj navedem naslednji primer:

Dr. Fran Kolterer je zdraviliški zdravnik v Rogaški Slatini. Je eksponent, oziroma zaupnik in voditelj pokreta, o katerem je govor, v Rogaški Slatini in okolici. Kot tak je starosta Sokola, predsednik »Jadranske Straže« i. t. d.

Poleg njega je živel v Rogaški Slatini ravnatelj zdravilišča dr. Fran Šter, ki je vse svoje moči posvečal zdravilišču, brezhibno vodil posle in visoko dvignil zdravilišče.

Ni pa nepristransko, objektivno in v vsakem oziru do skrajnosti pošteno poslovanje tega ravnatelja konveniralo drju. Koltereru.

Po zadnjih skupščinskih volitvah je dr. Kolterer razposlal novo izvoljenim poslancem obširno spomenico, v kateri slika slabo, koruptno gospodarstvo dr. Štera ter protidržavno miselnost in protidržavno delovanje drja. Štera.

Dr. Šter je vložil zaradi te spomenice tožbo zaradi žaljenja časti in predlagal pri banski upravi disciplinsko preiska-

vo proti sebi. Ne da bi se počakalo na konec kazenskega postopanja ali bi se uvedla disciplinska preiskava, je bil dr. Šter premeščen iz Rogaške Slatine, dr. Kolterer pa poleg novega ravnatelja imenovan za prokurista zdravilišča Rogaška Slatina.

(Pripomniti je treba, da razposlane spomenice dr. Kolterer ni podpisal, ampak jo je podpisal krajevni volilni odbor za Rogaško Slatino.)

V kazenskem postopanju je nato dr. Kolterer potem, ko se je izkazalo, da je resnica baš nasprotno kakor je trdil on, svoje klevete prekladal kot neresnične in jih obžaloval, a ostal na svojem mestu do časa, ko je pod ravnateljevanjem novega ravnatelja in pod njegovo prokuro Rogaška Slatina zabredla v ogromne dolgove.

Da je šlo pri celi stvari za denuncijantstvo in koristolovstvo najrše vrste, je točno razvidno iz sodnih in disciplinskih spisov.

Zakaj smo ustanovili „Boj“

Ne morem že danes naštevati in menda tudi ne bo treba naštevati vseh mogočih podrobnosti, ki tvorijo temelj za inkriminirane besede.

Celo javno, prav tako gospodarsko kakor politično življenje potrebuje ogromnih remedur.

To je uvidela in spoznala skupina ljudi, ki jo je brezdvomno šteti med najbolj nacionalno in najbolj požrtvovalno, skupina ljudi, ki je tekom svetovne vojne pokazala, da tvega za svobojenje naroda brez daljnega svoje življenje in vse, kar ima. Bili smo to pred vsem dobrovoljci iz svetovne vojne, ki smo za Jugoslavijo pred njenim postankom postavili na kocko vse, prav tako svoj materialni dobrobit kakor tudi svoje življenje.

V zvezi s tem se moram dotakniti svoje lastne preteklosti. Rojen sem leta 1891 v Ljubljani kot sin preprostega obrtnika, namenjen od svojih starišev v to, da prevzamem enkrat očetovo obrt. Kot desetletni deček sem postal član Sokola ter bil vedno v prvih vrstah Sokola. Bil sem društveni, župni in savezni načelnik.

Leta 1914. sem odšel v vojsko. Kakor hitro sem imel priliko, sem pobegnil v Italijo — kjer je bil že dr. Pivko — da se mu pridružim, pomagal sem organizirati mešani čehoslovaško-jugoslovanski oddelek prostovoljcev, nato prvi češki bataljon prostovoljcev, potem jugoslovanske prostovoljske čete. Odšel sem nato z drugimi oficirji na solunsko fronto.

Vrnivši se po vojski v domovino, sem se posvetil v prvi vrsti sokolskemu delu ter raznim gospodarskim organizacijam, računajoč s tem, da bodo politično delo opravili možje, ki so se na politično delo pripravljali. Velika večina vojnih dobrovoljcev je stala na stališču, naj se vse politično delo prepusti osebami, ki so že v politiki živele.

Toda razmere so postale take, da smo prostovoljci uvideli, da moramo za ozdravljenje razmer v osvobojeni domovini nastopiti tudi in v prvi vrsti sami.

Ustanovili smo zaradi tega organizacijo »Boj«, ki naj bi, stoječ izven političnih strank, združila v svojih vrstah pred vsem one, ki so v svetovni vojni dokazali, da so resnični prijatelji ljudstva, pripravljani na kakoršnekoli žrtve, in poleg tega bojevnik iz svetovne vojne v to svrha, da se v javnem življenju ozdravi, kar je bolnega, ne da bi pri tem kdo računil na osebne koristi.

In šli smo med ljudstvo, da pred vsem pokažemo ljudstvu pravo sliko obstoječega stanja.

„Jutro“ proti „Boju“ in informacije o dr. Kramerjevih 20-tih milijonih

Proti organizaciji »Boj«, ki ji pač ne more nihče nič očitati, da je protidržavna ali nedržavna, se je postavila pred vsem struja, ki je izšla iz narodno radikalnega dijaškega gibanja ter je zbrana okoli »Jutra« in okoli zasebnega obtožitelja, ter pričela z napadi v »Jutru« i. t. d.

Zasebni obtožitelj sam v svoji ovadbi navaja, da je 12. maja 1934, torej pred shodom v Trebnjem, pozval mene, naj napraviva vsak svojo bilanco po stanju iz leta 1918 in po današnjem stanju, pa nato zamenjava svoje premoženje.

Moj govor v Trebnjem je samo odgovor temu pozivu, izzvan od zasebnega obtožitelja. Če me je zasebni obtožitelj javno pozval k temu, kar navaja sam, sem pač popolnoma opravičeno odgovarjal. In če sem pri tem povdarjal, da ne gre, da se moje premoženje sodi z istim merilom kakor premoženje zasebnega obtožitelja, in da miselnost, po kateri se obe premoženji smeta primerjati, zasluži najhujšo obsodbo, nisem rekel popolnoma nič preveč.

Resnica je, da je zasebni obtožitelj večinski delničar Narodne tiskarne, Delniške tiskarne, član konzorcija »Jutra«, delničar Kreditnega zavoda, vdeležen pri ljubljanskih kinomatografih in Kazini.

Če sem pravkar omenjena dejstva v odgovoru na poziv zasebnega obtožitelja povdarjal, sem bil k temu brezdvomno opravičen, ker nisem povedal popolnoma nič neresničnega.

V nadaljevanju sem se dotaknil le tega, kar je zasebni obtožitelj sam pripovedoval na sestanku 12. maja 1934, povdarjajoč, da sam o tem ničesar ne vem, ker se nisem nikdar za to zanimal. Če je zasebni obtožitelj na sestanku 12. maja 1934 navajal, kaj se mu očita, in to na način, kakor da mu to očita organizacija »Boj«, sem bil pač opravičen, da nato reagiram ter povdarim, da mu tega nismo očitali in da zato ne moremo odgovarjati, da naj to razčisti z onimi, ki to navajajo.

Če sem govoril o 20 milijonih in o najbližji okolici zasebnega obtožitelja, pač ne morem zato, če so o teh stvarih res govorili ljudje iz njegove najbližje okolice.

Točno namreč vem, da sta o tem govorila Ante Gaber, urednik »Slovenskega Naroda« v Ljubljani in Rudolf

Osebnih sprememb ni pričakovati?

Na kr. banski upravi v Ljubljani je bila te dni zaupna konferenca poslancev in senatorjev vladne večine. Iz »Jutra«, ki poroča o konferenci, posnemamo, da je dr. Marušič izjavil, da ima »merodajna zagotovila, da so brezpredmetne vse vesti o nekih osebnih spremembah na raznih vodilnih mestih v dravski banovini«. Isto je poudarjal tudi senator Pucelj, ki prevzame vodilno mesto v novi politični grupaciji.

Veliko vprašanje

Zadnji »Domoljub« prinaša uvodni članek »Pred težkimi nalogami«, v katerem beremo te-le pomembne besede: »Napačno pa bi bilo, ako bi pričakovali, da bo z nastopom nove vlade takoj vse, kar nas teži, popravljeno in urejeno. Državni grunt je tako zavozen, da bo treba leta in leta resno delati, preden bo mogoče popraviti vsaj najhujše napake.«

Veliko vprašanje je le, če bo naše ljudstvo toliko časa vzdržalo.

Dopisi

RIBNICA NA POHORJU

Kdor opazuje bolj od blizu ljudi ter zna prav precejševati njih duše, vidi, da imamo predvsem dvoje vrst ljudi: prvi svojih zmognosti in zaslug ne obešajo na veliki zvon, nego tiho, vztrajno in po vesti delajo v korist občestva. Niso pa tukaj všteti zgolj le učenjaki in voditelji naroda, nego všteti je tudi vsak kmet in delavec, ki se trudi od zore do mraka, da izvabi iz zemlje kruh, brez katerega bi tudi najbolj šolan gospod živeti ne mogel.

Kako prikupljiva je ta slika, ta skromnost, ko delo samo hvali človeka! Poznana so nam lica, ali vsaj njih imena, ki jih je usoda postavila na odlična, odločilna mesta, ne da bi bili pred tem komu bogzna kaj obljubljeni in se hva-

Rozman v Ljubljani, ki spadata oba v njegovo najbližjo politično okolico.

In cela Ljubljana, in tudi ta dva pravkar imenovana, so pripovedovali, da je take stvari govorila soproga zasebnega obtožitelja.

Morebiti bi bile moje besede kaznive, če bi izšle iz moje inicijative. Če pa je zasebni obtožitelj sam napadel mene, če je sam pripovedoval, kaj se mu očita — menda od mene ali od organizacije »Boj« — pa sem na javni poziv izjavil, da za take govornice ne nosim odgovornosti, ker jih nisem trdil, ne more biti to ničesar kaznivega.

Ves ostali del mojih govorov v Trebnjem in na Bledu, ki ga zasebni obtožitelj inkriminira, je razumeti predvsem kot kritiko dela one struje, o kateri sem govoril v pričetku svojih izvajanj. V drugi vrsti pa so moje besede namenjene vsemu nezdravemu v državi. Povdarjati moram pri tem, da se je v času, ko so bile govorjene inkriminirane besede, razpravljalo o nezdravih razmerah v državi zelo obširno tudi v Narodni skupščini.

Boj, ki se je proti vsemu nezdravemu vodil takrat od gotovih krogov v Narodni skupščini, je bilo treba podpreti med narodom.

Da se morejo pravilno oceniti vse moje besede, se je treba umisliti v dogodke onih dni, v katerih so bile govorjene.

V dokaz temu, kakšna vprašanja so bila takrat na dnevnem redu, predlagam, naj se rekvirirajo in prečitajo skupščinski zapisniki, zlasti interpelacije in debate o interpelacijah, vloženihi one dni.

Pri razpravi je dal Stane Vidmar še nekaj pojasnil zaradi boljšega razumevanja njegovega že prej podanega govora, nakar je bila razprava preložena, da se izvedejo predlagani dokazi.

O nadaljnem poteku te za javno življenje vsekakor zelo zanimive pravde bomo še poročali.

lisali na vse pretege. Brez vsega tega so prijeli z vneto za delo, ki ga pa niso obračali le sebi v korist, nego so ga razširili tako, da je brojno število ljudi uživalo sadove njih poštenega, pravičnega in človekoljubnega delovanja. Žal, da je sličnih slučajev tako skromno število med narodi, dočim je ljudi nasprotnega mišljenja in dela več kot preveč. Poslednji so torej druga vrsta ljudi, ki pa si pač ne morejo osvajat duš, ker niso možje na mestu, njih namen ni prijateljsko obzorje, ni odkrit, je potrjen in varljiv! Izkušnja uči, da kdor komu največ obeta, mu končno najmanje ali pa nič ne izpolni. Končno pa bi radi slični brezvestneži še nekaj veljali, bili radi ljubljani in hvaljeni! Piškav oreh pa ostane piškav, čeprav bi ga stokrat z zlato peno prevlekel!

Podobnih obljub in prevar pa še nihče na svetu ni toliko doživel, ko ravno mi revni vojni invalidi. Vzemimo samo v roke med vojno izhajajoče časopisje in prepričaj se boš! Koliko obetov vsepovsod in od vseh slojev, kaj vse se bo po vojni storilo za bojevnike, ki bodo poškodovani in pomoči potrebni, samo da bodo vztrajali v borbi ter otehi domovino! In res, domovina je bila rešena, a ona hvalisana milosrčnost, kje je?! Zginila je kakor kafra, zgolj da drugi uživajo, uboge vojne žrtve pa naj poginejo makar od gladi! Spravi vse grehe človeštva v en okvir, a najbolj grd in ostuden bo ta, izvršen nad našimi vojnimi žrtvami! Tudi najboljše podpiran (ako bi sploh bil!) ni več vesel, ko se zaveda, da je pohabljenec do smrti, kajti zdravi udje so več vredni kot srebro in zlato. Kaj pa naj reko potem še oni, ki so jih reducirali in med njimi celo 100% vojne invalide. Odam, kjer bi jim šla pomoč, se le režijo njihovi nepopisni muki kakor satani in tudi ravnaajo ž njimi kakor satan s človeško dušo. Je li to kakšna kultura, človečanstvo ali krščanstvo?

Pa se naj obrnejo na svoje občine, one so tudi dolžne pomagati svojim potrebnim! Da, resnica, dolžne so jim po-

Novice

magati, ali jim pa tudi pomagajo, je pa drugo vprašanje. Ni moj namen kritizirati naše občine, resnici v obraz pogledati pa nam tudi tukaj ne more nihče zabraniti. Sicer pa so si tudi občine po svojem ustroju različne. Jaz imam v mislih in popisu le svojo pristojno občino Ribnica na Pohorju. Rad bi jo sicer kot svojo najbližjo inštanco prisrčno pohvalil, a je nimam zakaj. In zbog česar ne? Prvič je ona zabranjevala pred par leti svoje podpise, ko je šlo za odkup invalidnin. Če bi tega ne storila, bi še marsikateri invalid prejel pred svojo redukcijo primerno odškodnino. Še bolj mračen ter grajevreden pa je drugi slučaj, ko se mi podpisane, še edino živečemu 100% invalidu v domači vasi, ni hotelo podeliti službe občinskega sluga! Med drugim z izgovorom, da kot 100% invalid-bolnik (toda reduciran!) ne bi mogel opravljati te službe. Za pokojnino prejemati sem torej prezdrav, za službo in delo pa sem bolan, to je civilizacija in demokracija, da bi bilo treba modrijana iz Orienta, da bi to dvoje in tako nasprotnih vprašanj spravil v pravi tir! Javnost naj sodi sama, gre li slična službica prvenstveno osebi, ki za domovino nima nič zasluga, ali invalidu, ki je za domovino kri prelival in se je v službi za njo pobabil, da si s težkim delom ne more služiti kruha. Vojni invalid.

MURSKA SOBOTA.

Novo kopaljšče.

Kakorkoli smo še vedno mnenja, da bi bilo najprej ustanoviti potrebne socialne institucije, predvsem zgraditi novo osnovno šolo, vendar moramo objektivno priznati, da je napravila naša občina z novim kopaljščem velik napredek v higijenskem oziru. Pri otvoritvi je bilo čuti več govorov, potrebnih, pa tudi nepotrebnih. Pogrešali pa smo eno: noben govornik ni dovolj poudaril, da je novo kopaljšče edina zasluga našega župana. Ako se on ne bi za stvar zavzel s tako vnemo, ako ne bi on dan in noč nadzoroval gradnje, ne bi imeli danes kopaljšča. Želimo, da bi se takse za kopaljšče tako znižale, da bi bil obisk mogoč tudi siromašnim slojem in pa da bi se ugotovilo, da je voda v vsakem oziru brezhibna.

Naši gasilci.

Soboški gasilci so razposlali mnogobrojna vabila za pristop k njihovi četi. Marsikdo bi se z veseljem odzval temu vabilu, ako bi imel garancijo, da se ne bo pri četi nič več dogajalo to, kakor se je dosedaj. Naši gasilci so bili namreč prevzeti agitatorji pri volitvah za razne kandidate. Gasilstvo mora ostati pristo strasti javnega življenja in mora biti v vsakem oziru vzvišeno nad dnevnimi političnimi dogodki. Ako se bo pri četi izvršila kaka sprememba tudi v načelstvu, je upati, da bo v bodoče naša gasilska četa res to, kar mora biti po svojem namenu.

Donesek k naši davčni praksi.

Znano je, da so pri nas davkoplačevalci hujske obdavčeni kakor drugod. Tako n. pr. se zaračuna krčmarju kot čisti dobiček od litra vina 1.50 Din, drugod samo 1 Din. En stan pa je pri nas bolj obdavčen kakor drugod v vsej Sloveniji. V rokah imamo odlok reklamacijskega odbora iz Maribora, ki je določil nekemu davkoplačevalcu dohodnino v izredni visoki višini radi tega, ker zaposluje gotovo število uradništva. Znano pa je, da dotičnik le zato vzdržuje to obje, da ne poveča števila brezposelnih, tedaj iz čisto socialnih vidikov.

Odpor proti židom.

Iz Hrvatske prihajajo glasovi, da je nastal v javnosti precejšen odpor proti židom. Povod temu so dali židje sami, ker so pri zadnjih volitvah z vso vnemo agitirali za g. Jevtiča. Hrvati spregledujejo. Tudi pri nas so bili židje krepki agitatorji za Jevtičevo listo in so računali na njegovo trajno vlado. Pa so se zaenkrat usteli, upamo, da za vedno. Opaža se tudi med našimi židi neka večja molčečnost. Upamo in bo treba poskrbeti, da bo ta molčečnost še večja in trajna.

Poravnajte naročnino, če tega še niste storili!

Radijska postaja pod novo upravo.
Naša radijska postaja je dobila novo upravo pod vodstvom dr. Mihe Kreka, predsednika Katoliške akcije.

Ljubljanska bolnica.

Ljubljanska bolnica ima vsako leto več bolnikov. Do 30. junija letos je bilo sprejetih v bolnico 12.881 bolnikov, to je okoli 1000 več kot lansko polletje. Te številke zgovorno pričajo, kako zelo nam je potrebna nova moderna bolnica!

Likvidacija municijskih skladišč.

Ljubljanska mestna občina bo končno vendarle počasi likvidirala municijska skladišča na ljubljanskem polju. V ta namen je že prejela od Državne hipotekarne banke 2 in pol milijona dinarjev, s katerimi zgradi nova skladišča v bližini Ljubljane. S preložitvijo skladišč se bo odsej lahko neovirano razvijal severni del Ljubljane.

Prosvetni zvezi oživljeni.

Notranji minister dr. Korošec je izdal dekret, s katerim se upostavlja leta 1933. razpuščeni Prosvetni zvezi v Ljubljani in Mariboru z vsemi včlanjenimi društvi. V razlogih navaja dr. Korošec, da banska uprava v Ljubljani ni pred razpustom zaslišala predstavnikov obeh zvez niti ni zadosti proučila činstvenic, ki so bile odločilne za pravilno presojo vprašanja.

Socialistična »Svoboda« razpuščena.

Kr. banska uprava je razpustila društvo »Svoboda«, delavsko kulturno in telovadno zvezo Jugoslavije v Ljubljani »radi ravnanja zoper državni in družabni red in radi prekoračenja statutarne delokroga«. Razpuščene so tudi vse njene podružnice v Sloveniji.

Pokojnine bodo revidirali.

O priliki razpravljanja o proračunskih dvanajstinah v finančnem odboru sta poslanca Drašovič in Ivaničević govorila o nepravilnem penzioniranju in navajala primer, da prejemajo penzijo razni posredovalci brez vednosti onih, ki bi morali penzijo prejemati. Na te pripombe je finančni minister odgovoril, da bodo v kratkem vse penzije revidirane in da bodo v slučaju nepravilnosti osebe, ki so prejele denar, morale vsega povrniti državi.

Enakopravnost pri državnih investicijah.

Pod tem naslovom je objavil »Jugoslovenski Lloyd« uvodni članek, v katerem naglašajo, da se pri proračunskih dvanajstinah niso v enaki meri upoštevali interesi vseh delov države. Tako je n. pr. namenjenih prosveti v Belgradu 32 milijonov Din, v Zagrebu in Ljubljani skupaj pa le 9.2 milijona Din. Za pristaniške naprave v Belgradu 160 milijonov (v resnici 200 milijonov, kot poročamo v političnem pregledu, op. ured.), v Splitu pa le — 3 milijone! In vendar je znano, da so naše pomorske luke v zelo slabem stanju, obale se rušijo, ne gradijo se nove naprave, čepprav postaja pomorski promet vsako leto večji. Vse investicije od l. 1913. izvršene na Primorju znašajo komaj 92 milijonov Din, dočim je za Belgrad v enem samem letu predviden izdatek, ki je za 70 milijonov večji od tega zneska (v resnici za 108 milijonov Din) »Jugoslovenski Lloyd« navaja še druge primere, ki so v ostrem nasprotju z deklaracijo nove vlade, v kateri je bilo zlasti podčrtano vprašanje enakopravnosti.

Radio v Jugoslaviji

Kakor poročajo iz Beograda, bo naša država povečala oddajne postaje, in sicer belgrajsko na 100 kw, zagrebško in ljubljansko na 20 kw. Poleg tega bo zgradila tkzv. relais stanice v Skoplju, Sarajevu in Mariboru. Naročnikov je doslej v vsej državi nad 60.000, dočim jih je v sosednji Avstriji desetkrat toliko. Potrebna je temeljita izpopolnitev naših radijskih postaj zlasti, kar se programa tiče.

Konkordat podpisan.

Pretekli dnevi je bil podpisan v Rimu konkordat med našo državo in cerkvijo, s katerim se ureja medsebojno razmerje. Besedilo konkordata še ni povsem znano. Ve se le za nekatere

podrobnosti, kakor da se bo cerkvi pri nas priznala gospodarska avtonomija in se tedaj cerkvenih veleposestev ne bo dalo več razlastiti brez sporazuma s cerkvijo. Država bo tudi prispevala za vzdrževanje duhovščine in bogoslužnih potreb. Ljubljanska škofija postane nadškofija.

Naši akademiki v Parizu

V Parizu se je osnovalo Udruženje jugoslovenske akademske omladine, ki naj bi predstavljalo naše akademike v Parizu in skrbelo za propagando naše domovine v Franciji. Za predsednika je bil izvoljen dr. Milošević iz Beograda, za tajnika Janko Serneck in za blagajnika inž. Dušan Avsec, uba Slovenca.

Delavski vestnik

Na naslov inspekcije dela.

Iz raznih podjetij dobivamo od delavstva poročila, da se podjetniki ne ozirajo na določbe zakona o zaščiti delavstva, zlasti glede delovnega časa. Ponekod delajo od 12 do 18 ur in vse to brez dovoljenja! Ali se je potem čuditi, da izgublja delavstvo spoštovanje pred zakoni?

Komaj izdana uredba potrebna revizije.

Dne 1. junija t. l. je stopila v veljavo uredba o sanaciji pokojninske blagajne bratovskih skladnic, ki sta jo vzakonila dr. Marušič in minister za gozdove in rudnike Popović. Ker so se pri uveljavljanju te uredbe prezrli delavski predlogi, nasprotno so se upoštevali predlogi delodajalcev, je razumljivo, da je delavstvo nezadovoljno z uredbo. Položaj delavstva se je poslabšal in se že dela na akciji za revizijo uredbe. Če ne pride do revizije, se je namreč bati, da pokojninsko zavarovanje rudarskega delavstva popolnoma propade. Dobročki v pokojninsko blagajno se leto za leto manjšajo, izdatki pa večajo.

Gospodarstvo

Naše papirnice.

Iz poslovnega poročila združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode posnemamo, da se je pri nižjem številu delavstva produciralo (lani 912 vagon. papirja (100 vagonov več kakor 1933.) Izkazani dobiček je znašal 1,530.000 dinarjev.

Dobiček sladkornih tovarn.

Čisti izkazani dobiček sladkorne tovarne »Bačka« je znašal lani 3,500.000 Din. Predlanskim je tovarna še izkazovala 3,300.000 Din izgube. Sladkorna tovarna v Novem Vrbasu pa je izkazala 3,485.571 Din čistega dobička po odpisu 3,112.214 Din. Ta tovarna ima 50 milijonov Din delniškega kapitala, rezerv pa 55 milijonov. Te rezerve predstavljajo pravzaprav dobiček, ker se rezerve ne zbirajo z zgubami.

Ljubljanski realitetni trg.

V kupcijah s hišami in zemljišči je bilo od novega leta do 30. junija t. l. 25,771.259 Din prometa. Na ljubljano je odpadlo 91 pogodb za 71.780.954 Din, na okolico pa 375 pogodb za 7,990.305 dinarjev.

Naš pomorski promet

Trgovska zbornica v Splitu je objavila pomorsko statistiko za leto 1934. Iz nje je razvidno, da se je naš pomorski promet lani nekoliko dvignil, ker je prispelo v naše luke 81.022 parnikov in 11.269 jadrnic s skupno tonažo 17.38 milijona neto-registrskih ton. Največji blagovni promet je bil v lukah: Split, Dubrovnik, Šibenik, Sušak, Metković in Omiš, ki je predstavljal lani 90% vsega blagovnega prometa naših luk.

V odstotkih izraženo je došlo v naše luke 76-5% jugoslovenskih ladij, 19-4% italijanskih, 2% angleških, 0-8% nemških in 0-5% grških ladij.

Tonaža naših parnikov je znašala lani 318.509 ton. Ladij za dolgo progo smo imeli 62 z 270.694 tonami, za veliko obalno plovo 19 s 26.086 tonami, za malo obalno plovo pa 89 z 21.729 tonami. Poleg tega smo imeli 407 ladij in čolnov z motorjem, 262 jadrnic s pomožnim motorjem, 11.175 jadrnic in ribiških ladij, dva plavajoča doka s 5500 tonami in dva plavajoča dvigala z 286 tonami.

Razmišljanja

»EVO, KAKO LAHKO JE PRISLUŽITI DENAR!«

Korupcijska afera, ki jo že nekaj časa obravnavajo pred sodiščem v Osljeku, daje zanimiv vpogled v poslovanje naših velepodjetij, ki so večinoma v rokah tujcev. Tako je bivši narodni poslanec in minister dr. Nikić priznal, da je prejel od gozdnih velepodjetij »Nasičke« in »Podravine« 800.000 Din, od tvrdke Gutmann pa 900.000 Din. Državno pravdništv ga obtožuje, da je bila to podkupnina za izigravanje agrarne reforme, dr. Nikić pa trdi, da je bil to le »advokatski honorar«.

Drugi obtoženci so prejeli, »honorarje za čezurno delo«. Tako je dobil agrarni referent Ljapković 210.000 Din, šef sarajevske mestne kontrole Handžinikolić pa 150.000 Din za »pospešeno reševanje« nekih agrarnih zadev.

Eden glavnih obtožencev Schlesinger je priznal, da je izročil advokatu Mijatoviću 60.000 Din, da tudi pomaga izigravati agrarno reformo. Ta Mijatović je v gostilno vrgel na mizo 60 tisočakov in vzkliknil: »Evo, kako lahko je prislužiti denar!«

ENO MILIJARDO DIN VSAKO LETO MANJ ZASLUŽKA!

Po statistiki Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, pri katerem morajo biti prijavljeni vsi uslužbenci, je v naši državi delalo:

17.000 delavcev za »plače« izpod 8 Din dnevno ali mesečno 168 Din;

284.000 ljudi za »plače« 14 do 20 Din dnevno ali 336 do 480 Din mesečno;

380.000 ljudi za 20 do 29 Din dnevno ali 480 do 696 Din mesečno;

Zdaj pa pomislite, da mora človek plačati iz tega stanovanje, luč itd., kaj mu ostane za hrano in obleko?! A kaj pa brezposelni! Kako naj kupuje brez denarja?

Plače pri nas stalno padajo, a dobički kapitalistov rastejo; dočim je znašalo 1930. l. povprečje 27.76 Din, je padlo lani na 22.19 Din. Zdaj pa seštejte, koliko znaša ta padec pri 600.000 delavcev in nameščencev! To zmanjšanje zasluzka znaša povprečno letno eno milijardo Din, ali pet milijard v zadnjih petih letih! To je vsota, ki je višja od vseh dolgov kmetov v Jugoslaviji! Dvigniti zasluzke delavcem in nameščencem pomeni tudi izplačilo kmečkih dolgov.

Vsak kmet ve, da je treba zemljo najprej pognojiti in da blag dež zalije seme, ako hoče rastlina dobro pognati, cvesti in dati dober sad. Zato je zdrava ljudska pamet najmerodajnejša za reševanje gospodarskih problemov. Korenina kmečkega blagostanja je v dobro pognojenih, dobro plačanih ljudeh, ki kupujejo kmečke pridelke. Povzdigniti, zboljšati položaj kmetov je torej mogoče edino-le na ta način, da se dvigne kupna moč širokih ljudskih množic. Priškrniti je treba neomejeno kapitalistično izkoriščanje, pa se bo zboljšal položaj delovnega ljudstva mest in vasi.

»Ljudski glas«

ŠE K VOLITVAM V DELAVSKO ZAVAROVANJE.

Pišejo nam:

V zadnjem »Bojevniku« ste navedli, da je delavsko zavarovanje v težkem položaju, ker dolgujejo delodajalci okoli 170 milijonov Din. Bog ve, če je vedel pisec, da dolguje samo država 30 milijonov dinarjev. Država bi vendar morala dati dober zgled malomarnim plačevalcem zavarovalnih prispevkov, a tako . . . ?!

9000 PRITOŽB NEREŠENIH.

Iz Beograda poročajo: Minister za gozdove in rudnike je izdal na podrejenih osebah odlok o ekspeditivnosti dela. Dosedaj se je dogajalo, da so nekatere vloge čakale mesec in leta na rešitev. Ker je to gospodarski resor in gospodarstvo ne trpi odlašanja, je na ložil referentom, da ne sme nobena sprejeta vloga biti zadržana delj kakor pet dni, sicer se uvede postopanje radi te zakasnitve. — Brez komentarja!

Tovariši, naročajte in širite naš tednik!